

Werkvorm**Ik-ben-gedicht****bevrijdingskinderen****Overzicht van de les****Doelen**

- Leerlingen leren formuleren aan de hand van personen.
- Leerlingen kunnen informatie uit een tekstbron verwerken.
- Leerlingen leren wie de kinderen van zwarte bevrijders zijn.
- Leerlingen kunnen onder woorden brengen met welke vormen van achterstand de bevrijdingskinderen werden geconfronteerd.

Activiteit

Leerlingen halen informatie uit de tekstbronnen over bevrijdingskinderen en schrijven hierover een gedicht.

Beginsituatie

- Leerlingen behandelen het onderwerp de Tweede Wereldoorlog en de bevrijding van Nederland.
- Leerlingen behandelen het onderwerp vrijheid en focussen zich op hoe Nederland bevrijd is en door wie.
- Leerlingen behandelen de situatie in het naoorlogse Nederland, vanaf september 1944 tot mei 1945.

Tijdsduur

45 minuten (inclusief bespreken)

Vorbereiden

Zorg voor digitale devices in de klas of reserveer een computerlokaal.

Instructie

Wat: We gaan de tekstbronnen gebruiken voor informatie over de gevoelens van kinderen van zwarte bevrijders.

Hoe: Je schrijft een gedicht over hoe mensen zich voelden als kind van een zwarte bevrijder.

Waarom: Om je te kunnen inleven in iemand uit het verleden.

Uitvoeren

1. Kies een persoon uit die je interessant lijkt.
2. Bestudeer de tekst over jouw persoon goed.
3. Vul het gedicht in volgens de instructie 'hoe maak ik een-ik-ben-gedicht'.
4. Denk na over wat je hebt geleerd bij het maken van jouw gedicht.

Nabespreken

- Laat enkele leerlingen hun gedicht voordragen.
- Vraag aan leerlingen waarom ze voor een bepaald persoon hebben gekozen.
- Wat is het centrale thema van dit gedicht?
- Wat is een bevrijdingskind? Maakt huidskleur nog een verschil?
- Wat maakt het ene gedicht beter dan het andere gedicht?

Opdracht

Je hebt in de vorige opdracht kennism gemaakt met de Black Liberators en meegekregen welke vormen van discriminatie zij ondergingen. Nu ga je achterhalen wat hun kinderen hebben meegemaakt, nadat de oorlog voorbij was. Voor ons is het moeilijk om ons in te beelden hoe het leven toen was. Met behulp van een 'ik-ben-een-gedicht' wordt dit toch mogelijk. Bij deze werkvorm schrijf je een gedicht over een kind van een zwarte bevrijder. Hiermee oefen je het formuleren van een antwoord en het verwerken van informatie uit tekstbronnen. Dat komt straks van pas bij een toets of eindexamen.

Hoe maak je een 'ik-ben-gedicht-gedicht'?

Ik ben...

Ik ben	(naam of functie met twee specifieke kenmerken)
Ik wil	(een wens, verlangen)
Ik ga	(wat ben je van plan, ga je doen?)
Ik zie	(een denkbeeldig beeld van...)
Ik zeg	(waar je in gelooft of wat je wilt zeggen)
Ik ben	(herhaling of herformulering van regel 1, synoniem of vergelijking)
Ik ben	(herhaling of herformulering van regel 1, synoniem of vergelijking)
Ik hoor	(een denkbeeldig geluid...)
Ik voel	(een gevoel over iets denkbeeldigs of iets concreets)
Ik probeer	(wat ben je van plan?)
Ik zal	(wat ga je doen om je plan uit te voeren?)
Ik ben	(herhaling of herformulering van regel 1, synoniem of vergelijking)

PWS-ideeën

In deze opdracht zijn verschillende personen aan bod gekomen. Personen kunnen ideale onderwerpen zijn voor een PWS. Zeker als je verschillende personen met elkaar gaat vergelijken of gaat achterhalen wat hun rol was bij een historische gebeurtenis. Zo kun je een PWS schrijven over verschillende personen die betrokken waren bij de burgerrechtenbeweging in Amerika, de verhoudingen tussen de Grote drie in de Tweede Wereldoorlog en welke visies ze uitten bij de verschillende conferenties (o.a. conferentie van Jalta). Een andere aanpak kan zijn om de verschillen in standpunten tussen president Roosevelt en zijn vrouw Eleanor Roosevelt in kaart te brengen als het gaat om de strijd voor gelijke rechten van African Americans. Ook kun je onderzoeken wat de naoorlogse presidenten van Amerika gedaan hebben voor de positie van de African Americans. Tot slot kun je ook een vergelijkend onderzoek houden over minder bekende mensen, bijvoorbeeld een van de twaalf kinderen van zwarte bevrijders uit het digitale leesboek en hen dan vergelijken met andere bevrijdingskinderen of kinderen verwekt tijdens de bezetting

Moeder van bevrijdingskind Trudy Habets, 24 september 1945

Truusje veegde op een dag samen met oma de stoep aan op het boerenerf. In de verte hoorden ze een auto aankomen. Oma liet de bezem uit haar handen vallen. De auto reed het erf op en twee mannen in donkere pakken stapten uit. Een van hen pakte Truusje vast en sleurde haar de auto in. Oma rende met de bezem in de hand achter de auto aan toen die de oprijlaan afreed. Truusje was bang. Ze riep: 'Ik wil eruit! Ik wil naar oma!'

Truusjes moeder Maria was afkomstig uit het katholieke Weeze in Friesland en werd in de jaren dertig ongewild zwanger. Ze kreeg een zogenoemd onecht kind, in die tijd een grote schande. Ze werd min of meer 'verbannen' uit haar gemeenschap en verhuisde naar Limburg. Haar zoontje bleef achter bij familie. In het Limburgse Retersbeek werkte ze op de boerderij van

de familie Habets en ze trouwde met de zoon van de boer. Voor de oorlog kreeg het paar drie dochters. De eerste dochter was twaalf toen Maria in 1945 beviel van haar vierde dochter, Trudy.

In de bevrijdingstijd is de relatie tussen Maria en haar man niet al te best. Hij had met een vriendin een zoon. Die woonden ook op de boerderij van zijn ouders, net als Maria en hun drie dochters. In de buurt van de boerderij, in kasteel Klimmen, waren in de bevrijdingstijd Amerikaanse soldaten ondergebracht. Zwarte Amerikaanse soldaten organiseerden in Retersbeek hun eigen bevrijdingsfeestjes, want op de dansavonden voor de witte bevrijders waren ze niet welkom. Die waren '*for whites only*'. Samen met haar schoonzus Truus ging Maria op een avond naar zo'n feest. 'Toen moet het gebeurd zijn', zei dochter Trudy later. 'Waarschijnlijk ben ik het resultaat van een *one night stand* na afloop van dat feest.'

Baby Gertruda werd thuis geboren en bijgeschreven in het trouwboekje. Vanwege problemen in het gezin werd Truusje vlak na haar geboorte door de kinderbescherming ondergebracht in een kindertehuis. Oma haalde haar daar vandaan, maar later kwam de kinderbescherming terug. Door de 'ontvoering' kantelden Truusjes herinneringen aan haar jonge leven en de onbezorgde jeugd bij 'opa en oma'. Tot dat moment was ze een vrolijk kind, dat flink haar mondje wist te roeren. In het tehuis woonden naar schatting vijfhonderd meisjes. Trudy was het enige 'missiekindje'. Zo noemden sommige nonnen haar. Ze haatte het wanneer ze aan haar kroeshaar voelden en ze walgde van de missiespaarpot die in de hal van het internaat stond. Andere kinderen in het tehuis noemden haar stiekem 'neger'. Maar erger nog vond ze het gebrek aan ruimte daar. Het sombere gebouw bekleemde haar. Er was alleen een stenen speelplaats. Daarbij vergeleken was de boerderij een paradijs. Ze stopte met praten. Alleen als het moest, opende ze haar mond. 'Waarom

zou ik iets zeggen? Ik kreeg toch geen antwoord op alle vragen die ik had.' Er volgden nog heel wat verhuizingen en teleurstellingen in haar jonge leven.

In de schoolvakanties werd ze opgehaald door een kinderloos echtpaar uit Geleen. Ze vond het geweldig om in een gewoon huis te logeren. 's Morgens mocht ze 'oom en tante' in het grote bed wakker maken. Op haar tiende stoeide ze wat met 'oom', zoals wel vaker gebeurde. Toen tante de kamer binnenkwam en dat zag, werd ze vreselijk boos en stuurde Trudy meteen de kamer uit. Dezelfde dag werd ze teruggebracht naar het internaat. Ze mocht nooit meer bij hen logeren. Niet lang daarna hoorde ze tijdens de biologieles over de bloemetjes en de bijtjes. Een van de nonnen wees Trudy er na de les nog eens extra op, dat zwarte meisjes in het bijzonder moesten opletten, want die hadden eerder problemen dan witte. Daar moest ze het mee doen, maar het maakte haar wel angstig voor haar eigen gedrag. (Bron: M. Kirkels, *Kinderen van zwarte bevrijders*).

Ik ben...

Ik ben (naam of functie met twee specifieke kenmerken)

Ik wil (een wens, verlangen)

Ik ga (wat ben je van plan, ga je doen?)

Ik zie (een denkbeeldig beeld van...)

Ik zeg (waar je in gelooft of wat je wilt zeggen)

Ik ben (herhaling of herformulering van regel 1, synoniem of vergelijking)

Ik ben (herhaling of herformulering van regel 1, synoniem of vergelijking)

Ik hoor (een denkbeeldig geluid...)

Ik voel (een gevoel over iets denkbeeldigs of iets concreets)

Ik probeer (wat ben je van plan?)

Ik zal (wat ga je doen om je plan uit te voeren?)

Ik ben (herhaling of herformulering van regel 1, synoniem of vergelijking)

Gekleurd bevrijdingskind Huub Schepers, 12 november 1945 - 14 januari 2016

Huub heeft zijn vader nooit gekend. Zijn moeder kende hij ook nauwelijks. Die ging kennelijk tijdens de bevrijdingstijd om met een zwarte Amerikaanse soldaat, terwijl ze al getrouwd was en twee kinderen had. Hij had een standaardantwoord klaarliggen voor al die keren dat mensen vroegen naar zijn afkomst. Hij zei dan dat hij uit Suriname kwam. Maar hij deed ook regelmatig een poging om iets te

achterhalen over zijn biologische vader. Hij zocht, zij het tevergeefs, in bibliotheken en archieven naar informatie over de zwarte soldaten die in de omgeving van Brunssum gestationeerd waren. Zijn onbekende biologische vader was een van hen.

De man van zijn moeder, een NSB-er, zat in de bevrijdingstijd in Valkenburg in hechtenis omdat hij lid was geweest van de Waffen SS. Hij eiste van zijn vrouw: 'dat jong moet verdwijnen voordat ik naar huis kom. En als je dat niet regelt', zo schijnt hij gedreigd te hebben, 'dan verzuip ik hem in een emmer.' Hij krijgt strafvermindering als hij Huub toch als zijn wettelijke zoon wil erkennen. Wanneer hij vervroegd naar huis terugkeert, is Huub al weg.

Als baby zag Huub er ongezond uit. Zijn bedje stond in de kelder. Moeder wilde niet dat de oudere kinderen zich aan Huub zouden gaan hechten. Ze ging nooit met hem wandelen uit schaamte om met hem gezien te worden. Een zus van haar man haalde de baby af en toe op voor een wandelingetje, zodat hij wat frisse lucht kreeg.

Huub woonde als kind op acht verschillende adressen. De eerste keer dat hij verhuisde, was hij elf maanden. Mevrouw Renet, een oudere weduwe in Sittard, had gehoord van het ondervoede jongetje dat nauwelijks buiten kwam en haalde hem thuis weg. Huub: 'Later heb ik van mevrouw Renet gehoord dat ze melk met water mengde en me dat te drinken gaf om aan te sterken.' Ook vertelde ze hem dat ze hem grondig waste toen ze hem voor het eerst in bad deed, omdat hij zo donker was.'

Het huis van mevrouw Renet heeft Huub zich altijd als een warme, veilige omgeving herinnerd. Op zijn vierde werd hij er weggehaald, want de Kinderbescherming keurde het af, mede op aandringen van zijn stiefvader, dat hij bij een oudere vrouw opgroeide. Hij kwam terecht bij een gezin in Landgraaf, maar na een jaar werd hij ook daar weer weggehaald. Huub: 'Daar zat mijn stiefvader waarschijnlijk ook weer achter.' In een auto – vermoedelijk van iemand van de Kinderbescherming – werd hij naar Maastricht gereden, naar een kindertehuis van nonnen in de Capucijnenstraat. 'Toen ging het licht uit', zoals Huub dat noemde.

Van de jaren daarna weet hij zich lange tijd niets te herinneren. Het volgende adres waar hij terecht kwam, was Huize Sint Joseph in Cadier en Keer, een internaat van de Kinderbescherming, gerund door paters van het Heilig Hart. In Sint Joseph woonden tientallen andere 'bevrijdingskinderen', kinderen die waren verwekt door blanke Amerikaanse soldaten. Maar er woonden ook 'oorlogskinderen', kinderen van NSB'ers en van Duitse militairen. De meesten waren 'onecht'. Naast Huub waren er ook een paar bevrijdingskinderen met een zwarte Amerikaanse vader.

Huub: 'Je voelde dat er van alles niet klopte. De paters en broeders waren totaal onberekenbaar. Sommigen waren hysterisch als ze erop los sloegen. Maar over alles werd gezwegen. Af en toe werd ik door een van de broeders geslagen of uitgescholden voor hoerenjong of voor zwartjoekel. Voor straf ben ik eens opgesloten in een van de cachotten in de kelder. Dat waren kleine kamertjes met een bedstee, een betonnen tafel en een stoel. En een catechismus. 's Morgens werd het matras weggehaald en dan zat je daar maar met die catechismus.' Die straf krijgt hij nadat hij een keer is weggelopen. Als je bij de grote jongens wilde horen, moest je dat ten minste een keer hebben geprobeerd. Als je in je bed plaste, werd je voor straf rechtop in de stalen klerenkast opgesloten met niets dan een boterham met zout. Een andere straf is dat je op de knieën op een evenwichtsbalk moest zitten, met de handen omhoog, en dan niet mocht bewegen. Eenmaal per week mochten de jongens douchen. Vooraf werd het kruis van de onderbroek gecontroleerd. Was dat niet vlek vrij, dan moest je onder een koude douche. Nog een straf die Huub zich herinnerde: met een tandenborstel de voegen van de tegels schoonborstelen. Ook herinnerde hij zich hoe een groep oudere jongens op een dag een van de broeders in elkaar sloeg, scheldend en roepend: 'Waag het niet om nog eens met je poten aan de kinderen te komen.'

Bezoek kreeg Huub nooit en in de schoolvakanties bleef hij ook in het internaat. 'Vaak verlangde ik naar mijn oude pleegmoeder Renet. Bij haar heb ik me veilig gevoeld. Op een dag, totaal onaangekondigd, moest ik met mijn koffertje een auto instappen.' Een broeder had kennelijk vraagtekens gezet bij de manier waarop een van de medebroeders met Huub omging. Waarschijnlijk was ontdekt dat Huub seksueel misbruikt werd en moest hij weg om dat in de doofpot te stoppen. 'Het werd een lange autorit. Zestien was ik toen.' Huub vermoedde dat zijn schuwheid en zwijgzaamheid na het misbruik aanleiding zijn geweest om hem in een inrichting te stoppen.

Na terugkeer in Sint Joseph maakte hij de middelbare school af. Daarna werd hij ondergebracht in een katholiek verpleeghuis in Hoogcruts om daar te werken. In 1964 leerde hij er collega Netty Wanders kennen, een meisje uit Noorbeek. Ze volgden er beiden een opleiding voor verpleegkundige. Netty had pas door dat er met Huub iets bijzonders aan de hand was, nadat ze merkte dat een vrouw in de keuken van de instelling hem af en toe wat extra's toestopte. 'Die heeft geen familie', vertelde de vrouw haar. Bij Netty thuis, ze was de oudste van tien, vond Huub snel zijn plek. Voor het eerst maakte hij deel uit van een gezin. Toen ze in 1966 trouwden, kreeg Huub voor het eerst van zijn leven een thuis. Als ze in een dorp in de buurt naar een woning gaan kijken, merken ze hoe de eigenaresse schrikt bij het zien van Huub en de verhuur gaat niet door. 'Want', zegt de vrouw, 'zoiets is men hier niet gewend'.

Voor er getrouwd kon worden, moest echter een probleem worden opgelost. In die tijd kon je pas zonder toestemming van je ouders trouwen als je twintig was. Huub: 'Toen moest ik wel contact opnemen met mijn moeder en stiefvader.' De Kinderbescherming bemiddelde toen stiefvader Schepers weigerde mee te werken. Ook de pastoor moest eraan te pas komen. Die organiseerde een ontmoeting tussen Huub en zijn moeder. Voor het eerst sinds zijn uithuisplaatsing in 1946 zag Huub haar terug. Zijn oudste halfzus was bij de ontmoeting aanwezig. Huub had haar eerder al eens, samen met Netty, opgezocht. Die ontmoeting, waarop hij zich toch enigszins had verheugd – want eindelijk zag hij een familielid – was bitter tegengevallen. Huub: 'Zij heeft natuurlijk ook altijd moeten zwijgen. Toen ik als baby werd weggehaald was ze negen en ineens verdween haar broertje. Dat moet voor haar niet gemakkelijk zijn geweest.' Toen Huub zijn moeder terugzag, kon hij zijn emoties niet aan. Hij barste in snikken uit. 'Zij hilde niet', herinnerde hij zich. De enige woorden van haar die hem zijn bijgebleven luiden: 'Je moet me niets kwalijk nemen.' Hij vond haar een afstandelijke vrouw en het is bij die ene ontmoeting gebleven. Toen ze overleed en Netty bij toeval in de krant de rouwadvertentie zag, zag ze hun kinderen als familie vermeld staan, maar Huub niet.

In Huubs latere leven dienden zich langdurige en heftige problemen aan, waardoor hij niet meer kon functioneren. In 2010 wordt de Commissie Deetman ingesteld, die seksueel misbruik in katholieke instellingen ging onderzoeken. Dan breekt Huub. Hij vertelde beetje bij beetje aan zijn vrouw wat hem overkomen was. Netty drong er bij Huub op aan een klacht in te dienen bij de commissie en toen kwam alles naar boven wat Huub zolang had weggestopt. Hij zakte ver weg, zo ver zelfs, dat er uiteindelijk jarenlange therapie nodig was om herinneringen aan zijn tijd daar te kunnen verwerken. Huubs klacht werd gegrond verklaard en een schadevergoeding volgde.

Na een nieuwe psychische en fysieke instorting werd Huub in 2009 opgenomen in een psychotherapeutisch centrum en Netty en hij besloten te scheiden. In de laatste jaren van zijn leven woonde Huub niet meer thuis, want hij kon niemand meer om zich heen verdragen. Het was vaak te vol in zijn hoofd en dan pakte hij de fiets en reed uren in het heuvelland rond. Netty bleef tot zijn dood voor hem zorgen. In *de Volkskrant* verscheen begin 2015 een uitgebreid artikel over hem, omdat hij vond dat andere mensen zijn levensverhaal moesten kennen. Dat artikel werd gevolgd door een artikel in *De Limburger*.

(Bron: M. Kirkels, *Kinderen van zwarte bevrijders*)

Ik ben...

Ik ben (naam of functie met twee specifieke kenmerken)

Ik wil (een wens, verlangen)

Ik ga (wat ben je van plan, ga je doen?)

Ik zie (een denkbeeldig beeld van...)

Ik zeg (waar je in gelooft of wat je wilt zeggen)

Ik ben (herhaling of herformulering van regel 1, synoniem of vergelijking)

Ik ben (herhaling of herformulering van regel 1, synoniem of vergelijking)

Ik hoor (een denkbeeldig geluid...)

Ik voel (een gevoel over iets denkbeeldigs of iets concreets)

Ik probeer (wat ben je van plan?)

Ik zal (wat ga je doen om je plan uit te voeren?)

Ik ben (herhaling of herformulering van regel 1, synoniem of vergelijking)
